

до особистого і сімейного життя (ст. 8 Конвенції). Насправді, немає жодної суперечності в подібній практиці, адже якщо йде мова про суто екологічне правопорушення, то дійсно, оскільки в тексті Конвенції не йдеться про охорону природи, слід шукати інші інструменти захисту цього права, зокрема, використовувати інші конвенції та їх конвенційний механізм захисту, тощо. Однак, якщо порушення екологічних прав є настільки серйозним, що потягло за собою тяжкі наслідки, у тому числі людські жертви, ЄСПЛ цілком логічно вбачатиме порушення державою-учасницею Конвенції права на життя. Щодо порушення права на повагу до особистого і сімейного життя, охоронюваного ст. 8 Конвенції [1], то його ЄСПЛ констатує у разі серйозних порушень, які унеможливають або суттєво впливають на здійснення особистих немайнових прав в аспекті права на житло. Так, до прикладу, будівництво коло житла заявників промислових заводів або об'єктів транспортної інфраструктури, внаслідок чого здоров'ю осіб, що проживають в будинку, заподіюється шкода, розглядається ЄСПЛ як порушення ст. 8 Конвенції [1].

При цьому, ЄСПЛ, як і в будь-якій справі, розглядає усю сукупність обставин, даючи кожній з них оцінку і враховуючи при постановленні рішення. Також, ЄСПЛ щоразу намагається балансувати суперечливі інтереси. Так, наприклад, у справі про розширення аеропорту «Хітроу» Суд врахував важливе значення аеропортів для економіки країни [3]. Однак, констатація відсутності порушення ст. 8 Конвенції була зумовлена не лише цим, а й тим, що ціна нерухомості у районі, де проживають заявники, із збільшенням кількості смуг аеропорту не змінилась, з чого ЄСПЛ зробив висновок про те, що насправді умови проживання коло аеропорту не погіршилися. Про це ж і свідчили дані соціологічного опитування [3].

Обставиною, яка дозволяє ЄСПЛ навпаки, констатувати порушення, є відсутність належної реакції з боку держави на порушення екологічних норм впродовж тривалого часу. Незважаючи навіть на те, що іноді до певних негативних наслідків призводить і сама поведінка заявника, все ж, якщо мають місце упущення з боку державних органів (зокрема. їх бездіяльність), з великою вірогідністю можна стверджувати про порушення Конвенції [1]. На жаль, саме таку обставину найчастіше можна відшукати у справах проти України. Це – характерне порушення, яке слід виправляти системно.

Загалом практика Європейського Суду з прав людини є своєрідним «дороговказом» як для вітчизняної екологічної адвокатури, так і для органів виконавчої влади та суб'єктів правозастосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1389887244544339
2. Вибрані рішення Європейського Суду з прав людини щодо України – 2011. Частина друга. Харків: «Права людини», 2017. 404 с.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Хаттон та інші проти Сполученого Королівства» від 8 липня 2003 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_105

Г. Зубейко

Науковий керівник : к. ю. н. С.С. Василів

ПАТРОНАТ ЯК ФОРМА ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Патронат дає змогу допомогти дитині в будь-якій ситуації, його можна використовувати як проміжну форму для влаштування дитини в сім'ю, адже така форма сімейного догляду та виховання є альтернативою перебуванню дитини в інтернатному закладі.

Поняття патронату вперше з'явилося в СК України, прийнятому Верховною Радою України 10 січня 2002 року. В Україні найбільш поширеним патронат був у повоєнні роки, коли з'явилася нова хвиля бездоглядних і безпритульних дітей, а держава була неспроможна охопити цих дітей дитячими закладами, а з часом почав зникати у зв'язку з неможливістю держави надавати матеріальну допомогу патронатній сім'ї, його ідентифікували з опікою (піклуванням) [1, с. 475; 2, с. 134].

Завданням патронату над дітьми є піклування про дітей-сиріт, їх догляд, створення належних умов їх навчання, виховання, духовного та фізичного розвитку, здійснення захисту їх прав та інтересів до досягнення ними повноліття [3, с. 660-661].

При патронаті батьківських прав не виникає, а дитина передається лише на виховання; відносини між дитиною і патронатним вихователем виникають на підставі договору між останнім і органом опіки та піклування; патронат припиняється при досягненні дитиною повноліття; патронатний вихователь отримує плату за виховання дитини; між патронатним вихователем і дитиною не виникає аліментних зобов'язань; патронат не є перешкодою для усиновлення дитини, і навпаки; патронатний вихователь отримує плату за виконання своїх обов'язків; опікун – законний представник дитини у всіх правовідносинах, а патронатний вихователь – лише у сфері процесуальних відносин [4, с. 227–228].

За договором про патронат над дітьми орган опіки і піклування передає дитину, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, як правило, з врахуванням згоди самої дитини, патронатному вихователю за плату, а патронатний вихователь зобов'язаний виховувати і утримувати дитину у своїй сім'ї, захищати її права та інтереси як опікун або піклувальник без спеціальних на те повноважень.

За термінологією договір про патронат над дітьми має багато спільного з цивільно-правовим договором. У ньому застосовуються цивільно-правові терміни: договір, сторони, оплачуваність, достовірність тощо. Але за своєю правовою природою цей договір не є цивільно-правовим і на нього не можуть поширюватись положення зобов'язального права.

Використання в понятті «патронат» слова «дитина» свідчить про те, що патронат може бути встановлено над будь-якою дитиною, навіть за наявності у неї батьків. Адже термін «складні життєві обставини», також використовуваний у понятті «патронат», є дуже широким за своїм значенням, оскільки включає в себе як об'єктивні обставини життя людини, так і суб'єктивні. Так, ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги» [5] до складних життєвих обставин відносить обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула б овтратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті.

Незаперечним є те, що людство не знайшло жодних форм догляду за дитиною, які змогли б замінити батьківську турботу та сімейне оточення. Тому діяльність держави повинна бути спрямована на створення таких правових умов утримання і виховання названих дітей, що здатні були б до певної міри замінити сім'ю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ромовська З. В. *Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар*. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 475.
2. Черновалюк Ю. Ю. *Патронат як форма сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського-піклування за законодавством України / Черновалюк Ю. Ю. // Університетські записки Хмельницького університету управління та права. – 2009. №1. – С. 134–138.*
3. *Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2008. – С. 660–661.*
4. *Сімейне право України : підруч. за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 264 с. , господарство і право. – 2003. – №7. – С. 32.*
5. *Про соціальні послуги : Закон України № 966-IV від 19 червня 2003 р. [Електронний ресурс] // Сайт ВРУ. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.*